

Türk Kültüründe Bahçe

İlkden Tazebay*
Nevin Akpınar**

Özet: Bahçe tarih boyunca, insanlar tarafından paylaşılan ve gelecek kuşaklara aktarılan semboller sistemi olarak tanımlanan kültürün mekâna yansımalarının bir sonucu olarak biçimlenmiştir. Tarih ve kültür birikiminin günümüze ulaşmasını sağlayan ve özgün değerlere sahip olan Türk bahçelerinin korunması, sürdürülebilirliğinin sağlanması ve günümüzde bu niteliklere sahip bahçelerin oluşturulması, millet bilincinin gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayacaktır. Bu amaçla; kültür kavramı ve Türk kültürünün özellikleri ile Türk bahçe sanatı ilişkilendirilmiş, Türk bahçesinin genel özellikleri özetlenerek bu mekânların korunmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk kültürü, bahçe, peyzaj sanat tarihi.

Kültür Kavramı ve Türk Kültürünün Genel Özellikleri

Kültür kavramının bilgi birikimi ve yaklaşım farklılıkları nedeniyle çok çeşitli tanımları olduğu bilinmektedir. Ancak, bu tanımlar içinde aralarındaki farkın önemli olduğu iki ana tanım kümesi vardır: bunlardan birincisi kültürü maddi ve manevi öğeleriyle bir bütün olarak gören ve her iki türlü öğenin kültürün niteliğini belirlemede çok önemli olduğunu kabul eden tanımlar kümesidir. İkinci tanım kümesi ise, kültürün yalnızca manevi öğelerden kurulu olduğu anlayışı üzerine dayalıdır (Ozankaya 1992: 217).

Kolay saptanamayan ve değişimleri kolay izlenemeyen değerleri ve yaklaşımları içeren manevi kültür; bir toplumu diğerinden ayırmaya yarayan örf ve adetleri, sanatsal, ahlaki ve etik değerleri, inançları ve sosyal birikimleri içerir. Maddi kültür ise; toplumun ve bireylerin oluşturduğu somut eserlerdir ve manevi kültürün uygulama halinde maddi öğelere yansımadır. Maddi ve manevi kültür arasında ayrılmaz bir bağ ve karşılıklı etkileşimli bir ilişki vardır.

Ozankaya (1992: 218), bir ulusun kültürünün, maddi ve manevi öğeleriyle uyumlu bir bütünlük oluşturduğunu ifade etmekte ve bu kapsamda kültürü şu şekilde tanımlamaktadır: “Kültür, bir insan topluluğunun, doğal ve top-

* Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü /ANKARA
talay@agri.ankara.edu.tr

** Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü /ANKARA
akpinar@agri.ankara.edu.tr

lumsal çevresiyle etkileşim süreci içinde ürettiği maddi ve manevi öğelerin toplam bileşimine denir.” Bu çerçevede kültür, doğal ve toplumsal çevrenin türlü nesnelere ile bu çevre içindeki türlü etkileşimleri yönlendiren düşünce, duygu, tutum ve davranışlar toplamıdır.

Kültür ayrıca, bir toplumu diğerinden ayırmaya yarayan ve onun özelliğini temsil eden işaretler bütünüdür. Bu nedenle toplumsal yapılarda kültür birliği, ırk birliğinden ve hudut birliğinden daha önemli bir özelliktir. Bu bağlamda, toplumsal sürekliliğin en önemli bileşeni olan kültür; bir toplumda geçerli olan ve öteden beri süregelen her türlü duygu, düşünce, yaşam ve sanat anlayışı biçimlerinin tümüdür.

Kültür, özünde “bir toplumun ya da bütün toplumların birikimli uygarlığı” ya da “kendi tarihi içinde meydana getirdiği değer hükümlerinin bütünüdür” (Akgül Barış vd. 2007: 707-708; Arslanoğlu 2001: 243-245). Kültürün bilimsel ve evrensel özellikleri onun hem somut hem de soyut kavramsal içeriğini açıklamaya yardımcı olabilmektedir. Bu özellikler aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Kültür kişisel değil, sosyal değerler ve davranışlar sistemidir.
- Kültür sosyal bir mirastır ve genç kuşaklara öğrenme ve şartlanma yoluyla geçer.
- Kültür bir toplumun bütün ideallerini ve sosyal kişiliğini temsil eder. Kültürde bazı değerlerin korunması ne denli önemli ise değişme olgusu da o denli önemlidir.
- Her kültür, içindeki bütün unsurların oluşturduğu organik bir bütündür (Güleç 2006; Akgül Barış vd. 2007: 708’den).
- Kültür ulusaldır ve birleştirici uzlaştırıcı idealler çerçevesinde toplumu geleceğe taşıyacak araçları sağlar.
- Bir toplumun yaşayış ve düşünüş tarzı, günlük ilişkileri, sanatta, edebiyatta, dinde, sevinç ve eğlencelerde insanın kendini ifade etme biçimi kültürü oluşturur (Kocadaş 2004: 2-4).

Yeryüzündeki medeniyet birikiminin önemli bir bileşeni olan Türk kültürü ise maddi ve manevi boyutu ile geçmişten günümüze tüm insanlığı etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir.

Yüzyılların birikiminin anlamlı bir sentezi olan Türk kültürünün genel özellikleri tarihsel süreç içinde çeşitli aşamalardan geçmiş ve günümüzde özgün bir karakteristiğe ulaşmıştır. Türk kültürünün etkilendiği üç temel süreç; göçebe kültürü, İslam kültürü ve batı kültürü olarak sıralanabilir (Akgül Barış vd. 2007: 711).

Türk kültürünün kökleri; Orta Asya'daki göçebe, gök tanrı inanışına sahip, savaşçı halkların kültürüne dayanır. 4000 yıllık Türk tarihi süresince Türk milleti, tüm Avrasya üzerinde farklı medeniyetlerle etkileşim içinde olmuş, bazı kültürlerden etkilenmiş, bazılarını da etkilemiştir. Türk milletleri tarih boyunca, değişen ve gelişen kültür yapısı çerçevesinde çeşitli dinler ile inançları benimsemişlerdir. Türk tarihinin erken çağında (M. Ö. 1000- M.S. 1000) özellikle Çin kültürünün ve çeşitli inanışların etkisi dikkat çekmektedir (Bilgin 2009: 1). Türklerin İslamiyeti kabulünden sonra ise, hem sosyal hem de kültürel birikimde ve değişimde İslami etkilerin izleri görülmeye başlamıştır. Son ikiyüz yılda Türk kültürü; doğu İslam medeniyeti ile batı medeniyetinden etkilenmiş ve bu iki kültürün sentezi olan bir kültür oluşmaya başlamıştır.

Üç ayrı temel süreçle biçimlenen Türk kültürünün ana unsurları; Türk düşüncesi, dil, tarih, din, bilim, folklor, ahlak, hukuk, devlet biçimi, yazılı kültür, tarım, ekonomi, askerlik, spor, teknoloji ve sanat ana başlıklarıyla ortaya çıkmaktadır.

Kültürel etkileşimin ve genel kültür karakteristiğinin önemli bir göstergesi olan mekânsal kullanımlar ve doğa ilişkisi ise, Türk kültürünün mimari ve sanatsal birikiminin önemli bir ürünüdür. Özellikle dış mekân kullanım biçimi ve bitkisel tasarım bağlamında, geçirdiği tarihsel sürecin tüm izlerini yansıtan Türk bahçe kültürünün genel özellikleri maddi ve manevi Türk kültürünün bir yansımasıdır.

Tarihsel Süreçte Türk Bahçesi ve Kültürel Etkileşim

Tarihsel süreç içinde tüm güzel sanatlar ve mimari eserlerin oluşumunu etkileyen kültür, Türk bahçe sanatının da önemli bir belirleyicisi olmuştur. Toplumsal olaylardan felsefi ve dini yaklaşımlara kadar çeşitli akımlardan etkilenen bahçe olgusu ve bitki kullanımı, somut bir kültürel bileşendir.

Türk bahçesi, binlerce yıl içinde çeşitli kültürlerin ve coğrafyanın etkilemesi sonucu oluşmuş bir yapıdır. “Gezginliğinin sonucu olarak, Türklerin doğa kavramı bahçe sınırları içinde kalmamış; ovalar, ırmaklar ve dağlar ölçeğinde düşünülmüştür. Göçebe gelenekleri olan ve geçimini kurak yerlerden sağlamış bir milletin toprağı hem sürekli, hem de salt zevk için düzenleme kavramını ancak devletin yerleştiğine ve koruyucu kudretine mutlak inancının yer edişinden sonra benimsemiş olması çok doğaldır. Orta Asya'daki Türk kültürünün önemli izlerinden biri olarak, Semerkand'ı saran park ve bahçelerin varlığı bilinmektedir. Genellikle Orta Asya'nın ortak bir bahçecilik kavramı geliştirdiği düşünülürse; en eski Türk bahçelerinin özelliklerini İran, Çin ve Hint bahçelerinde aramak olasıdır. Ayrıca Hindistan'da Türk İmparatorlarınınca yaptırılmış ve hala genel özelliklerini kaybetmemiş bahçeler vardır” (Aslanoğlu Evyapan 1972: 9-11).

Eski Türk inancına göre; gök, dağ, taş ve ağaç yaratanın tecellisidir ve dolayısıyla kutsaldır. Bu inanış, kültürel devamlılığın bir sonucu olarak Türk bahçe sanatına her dönemde yansımış ve bahçenin biçimlenmesinde önemli bir faktör olmuştur.

Türklerin göçebelik döneminde doğa ile olan ilişkileri, yaylaklar ve kışlaklar arasındaki gidiş gelişler ile kurulmuş ve Türklerin bağı-bahçesi yaylaklar olmuştur. Anadolu'ya yerleşerek sürekli devletler kurduklarında göçebelik kavramından giderek uzaklaşan Türklerin yayla serüveni, kültürel bir birikimin devamı olarak günümüzde de sürmektedir.

Onuncu yüzyılda Türklerin bir kolunun İslam dinini kabul etmesiyle doğa ve bahçe anlayışı yeni bir boyut kazanmıştır. Örneğin; doğu felsefesinde yer alan ve daha sonra dinsel inanç düzeyine yükselen “Cennet Bahçesi” düşüncesi bu ilişkiler içinde belki de en anlamlı ve somut olanıdır. Nitekim İslam dini Kur'an'da “Cennet Bahçeleri”ni tanımlamakta ve bu konuda özendirici uyarılarda bulunmaktadır. Kuşkusuz bu mesajların dünyada cenneti andıran bahçeler oluşturulmasına katkısı büyüktür.

Türkler İslamiyet'in kabulünden sonraki dönemlerde de eski inançlarını ve bu inançlara bağlı olarak gelişen uygulamalarını silip atmamışlar, bu inanç ve pratiklerin bir kısmını kabul ettikleri yeni dinin içinde devam ettirmişlerdir. Orta Asya'daki eski Türk topluluklarının inanç sistemlerini oluşturan “Tabiat Kültü” ve “Gök Tanrı Kültü” etkisini günümüze kadar sürdüren inanç ve pratikler arasında sayılabilir (Ergun 2004: 10-16). Tabiat Kültü, doğada görülen her şeye; ağaç, ırmak, dağ tepe gibi ruh ve canlılık atfedilmesi inancıdır. Gök Tanrı Kültü ise; çok tanrılı doğacılıktan zamanla tektanrıcılığa yönelmeyi belirtmektedir. Dolayısıyla Türk inancının belirgin karakteri, kendine özgü bir tür doğacılıktır (Kabaoğlu 2008: 1). Bu inanç ve pratikler, Türk bahçelerinin ve bahçede kullanılan elemanların biçimlenmesinde de rol oynamıştır.

Batı kültürünün etkisinden önce Türk bahçesi, düzenin yalınlığı, yaşam mekânı olması ve işlevselliği ile tanımlanır. Bu dönemde, yapı ile bahçe arasında simetriyi yaratan belirgin bir aks yoktur. Bahçede; dış mekânda oturma ve yemek yeme alanları ana yapılar ile bütünlüğü sağlar, eğimli alanlarda arazi formu ile bahçe arasındaki ilişki teras bahçeleri ile yaratılır ve terasların her biri farklı işlevlerde değerlendirilirdi. Bu nedenle; Türk bahçesinin en önemli karakteristiklerinden biri, bahçede yer alan plan elemanlarının simetriye dayalı tasarımı ortaya koymasındır. Doğaya olan saygı, doğal form ve düzenden hoşlanma duygusunu bahçe tasarımında izlemek mümkündür (Öztürk 2008: 1).

Öte yandan; Anadolu'nun kendine özgü iklimi, coğrafi özellikleri, toprak verimliliği ve farklı birçok bitkinin yetişmesine olanak tanınması Türk bahçesi karakteristiğinin oluşumuna önemli katkılar sağlamıştır (Kuş Şahin vd. 2009: 172).

İslam dininin Orta Asya'da yayılışından hemen sonra büyük düşünür ve Türk bilgini Ahmet Yesevi'nin Türkistan'daki ocağında yetişenlerin ve onların yetiştirdiği erenlerin, temeli hoşgörüyeye dayalı felsefi yayılışları, Anadolu kültürü ile buluşmuş ve günümüze kadar örnekleri ulaşan mimari ve dış mekân kültür örneklerini ortaya çıkarmıştır. Bu kültürün en önemli örneklerinden biri de Hacı Bektaşî Veli Külliyesi ve bahçesidir. Sadelik, formal yapı, dörtlü sistem, bitki ve hayvan figürleri, geometrik formların ve kesişmelerinin ortaya çıkardığı süsleme ve bezeme öğeleri ile külliye, o dönemin dini yapı bahçesinin özgün bir örneğidir.

Başta İtalya olmak üzere çoğu Avrupa ülkesinde görülen Rönesans bahçelerinin kökeni ise sanıldığı gibi klasik Yunan ve Roma değil, İspanya ve Asya'nın İslam bahçeleridir. Kültürlerarası etkileşimin ve kültürel birikimin sonucu olan Rönesans bahçeleri; orta çağdan gelişmiş, ortaçağ ise, bizzat doğu ve özellikle Türk- İslam bahçesi örneklerinden ilham almıştır. Avluları, su çanakları, havuzları, fiskiyeleri, tüm mimari elemanları, bezeme unsurları, bitkileri ve formal tasarımı ile tanınan tarihi Rönesans bahçelerinin bu özellikleri Orta Asya'da doğmuş ve İslamiyet'in etkisiyle yeşermiş olan Türk bahçe sanatının uzantılarıdır.

Selçuklu ve Osmanlı döneminde Türk bahçesinin ana nitelikleri en yalından en varlıklılarına kadar her bahçede görülmüştür. Selçukluların Anadolu'da bir güç olmasından sonra ise Selçuklu sultanları geniş bahçe ve avlulara sahip saraylar yaptırmışlardır (Erdoğan 1997: 26). Bu bahçe ve avlular; suyu bol bir yerde kurulmuş, meyve ağaçlarının ve çiçeklerin yoğun olduğu, çeşmelerin bulunduğu cennete benzetilerek tasarlanmışlardır. 14.yy sonunda Anadolu'da bir imparatorluk haline gelen Osmanlılar, büyük ölçekli bahçeler, mesire yerleri, çayır alanları, halka açık doğal parklar ve daha içe dönük konak ve konut bahçeleri oluşturmuşlardır (Erdoğan 1997: 27). Osmanlı İmparatorluğu'nda özellikle Kanuni Sultan Süleyman dönemi bahçe ve çiçek kültürü açısından çok parlak bir dönem olmuştur. Bu kültür, Avrupa'yı da etkisi altına almış ve Türklerin bahçeye ve çiçeğe çok değer verdiği, ayrıca Türkler arasında bir çiçek dilinin bulunduğunu ve her çiçeğin bir anlam ifade ettiği birçok Avrupalı gözlemci ve sanatçı tarafından sıklıkla dile getirilmiştir (Atasoy 2003: 63-65).

Bu bahçeler tarihsel, dönemsel ve kültürel birikimin bir sonucu olarak benzerlik ve ortak özellikler göstermektedirler.

Cumhuriyet Türkiye'si'nde ise; yapılan tüm köklü reformlara paralel olarak kentlerin imarına önem verilmiş ve kentlerde yeni sosyal yapı çerçevesinde parklar, bahçeler ve kent meydanları gibi mekânlar oluşturulmuştur. Ancak; Cumhuriyetin ilk yıllarında kültürel mirasın korunmasına, sürekliliğine ve bunun yansımaları olan mekânsal kullanımlara gösterilen özen zamanla yerini kültür erozyonuna bırakmış ve kentlerin yaşadığı hızlı sosyolojik değişimler, kültürel birikimleri hiçe sayan kimliksiz mekânların ve bahçelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Türk Bahçelerinin Genel Özellikleri

Türk bahçeleri; Türk kültürünün binlerce yıllık birikimi, kültürel, coğrafi, felsefi, dini etkileşimlerin ve inançların bir ürünüdür.

Türk bahçe sanatında genel bir değerlendirme ile işlevsel ve mimari bakımdan birbirlerinden tamamen farklı iki bahçe tipinden söz etmek mümkündür. Birinci tip; dış bahçe ve doğa ile bütünleşen büyük ölçekli bahçeler, mesire yerleri ve benzeri alanlar, ikinci tip ise; iç bahçe ve mimari ile bütünleşen içe dönük ev, konak ve saray bahçeleridir.

Bu kapsamda Türk bahçelerinin genel özellikleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Doğa ile uyumlu bahçeler, doğaya saygı ve en az müdahale bahçeyi biçimlendiren temel anlayıştır. Tasarımda sadelik ön plandadır.
- Türk kültüründe maneviyat ve ögeye anlam yükleme, Türk bahçesinin ayrıncı bir özelliğidir.
- Göçebe yaşantısının bir kalıntısı olarak dış mekânda yaşamaya büyük önem verilmiştir. Bu nedenle en küçük konuttan saraylara kadar yapılan yer seçiminde öncelikle arazinin genel konumuna, eğimine ve manzarasına dikkat edilmiştir (Aslanoğlu Evyapan 1972: 9-11).
- Aksa dayalı planlara genellikle iç bahçelerde rastlanır. Diğer bahçelerde kesin bir aks yoktur ve doğaya yakın düzenleme esastır.
- Var olan akslar çok sayıda ve yumuşatılmıştır (Aslanoğlu Evyapan 1974: 44-47).
- Setler ve sofalar arazi düzenleme zorunluluğundan doğmuş biçimlerdir. Bu zorunluluğun olmadığı alanlarda arazi doğal biçimi ile korunmuştur.
- İç bahçelerin ev ile yakınlıkları en fazla dikkat çeken özelliklerindedir. Bu özellik ev ile bahçenin bir bütün olarak kabul edildiği ve bahçenin sanki açık havada zaman geçirmeye ayrılmış bir ev bölümü sayıldığını göstermektedir.

- Türk bahçelerinde yer alan ve taşlık diye adlandırılan yarı açık mekân ile bahçe ve bina arasındaki ideal bağlantının sağlanması amaçlanmıştır (Eldem 1976: 291).
- Türk bahçelerinde bahçe zemini ya doğal kaplamasıyla ya da toprak olarak bırakılmıştır. Konuta yakın bölüm ile havuz, çeşme başı gibi belirgin alanlar taş, mozaik ve benzeri malzeme ile kaplanmıştır (Aslanoğlu Evyapan 1972: 44-47).
- Bitkilere müdahale edilmemiş ve doğal formları korunmuştur. Budama sanatı ancak 18. yy sonlarına doğru ve yalnız şimşir ve mazı gibi bitkilerde uygulanmıştır.
- Türk kültüründe ağaç, tek başına bile kutsallık ve kişilik sahibidir. Türklerde ağacın kutsal ve doğanın simgesi olduğu inancı ile ağaç, bahçenin önemli bir unsuru olmuştur.
- Türk bahçelerinde işlevsellik önemlidir. Bahçede kullanılan ağaçlar; gölge, koku, renk özelliklerine göre seçilmiş, bahçe sınırında daha yoğun ağaç kullanılırken, iç kesimlerde gölge ve görsel amaçlı bitki kullanımına özen gösterilmiştir (Erdoğan 2009: 823-835). Çınar, dişbudak, ıhlamur, karaağaç, çitlembik, meşe, defne, erguvan ve ahlat en fazla kullanılan ağaç türleridir. Diğer ağaç türlerinin yanı sıra bahçelerde meyve ağaçlarına, üzüm bağları ve sebze bahçelerine de yer verilmiştir (Erdoğan 1997: 97).
- Türk bahçe düzenlemesinde çiçekler özel bir yere sahiptir. Kokulu ve göze hoş görünen çiçeklerde renk ve tür karmaşıklığı görülmez (Aslanoğlu Evyapan 1972: 44-47).
- Su, bahçenin hiçbir zaman eksik olmayan bir elemanıdır. Deniz, dere, havuz ve hatta en basit şekli ile çeşme olarak su, bahçe içinde mutlaka yer almıştır. Akar ya da hareketli su durgun suya tercih edilmiştir.

Yukarıda özetle ve genel hatlarıyla verilmeye çalışılan Türk bahçesinin genel karakteristiğinin, farklı kültürel etkileşimlerin bir sentezi olduğu ve ayrıca, yapıldığı dönemin ayıncı kültürel özelliklerini de yansıttığı göz ardı edilmemelidir.

Değerlendirme ve Sonuç

Türk yaşam biçimi ve birikiminin zaman boyutunda mekâna yansımalarının en güzel örneklerini oluşturan Türk bahçeleri, Orta Asya'dan günümüze uzanan bir kültür köprüsüdür. Farklı dönemlerde yapılan bahçelerin; o dönemin siyasi, sosyal, kültürel, dini, geleneksel ve ekonomik göstergelerinin bileşeni durumunda olduğu, bu bağlamda özellikle tarihçiler ve sosyologlar açısından bir hazine niteliği taşıdığı da bilinmektedir. Kültürel birikimin yaşam mekânlarını biçimlendirme sürecinde canlı ve cansız materyalin bir arada kullanıldı-

ğı ve sosyal boyutunun yanı sıra çevresel ve ekolojik boyutu ile de önemli ip uçlarına sahip bu mekânların konu ile ilgili çok farklı meslek disiplinleri için bilgi kaynağı olduğu da bir gerçektir.

Öte yandan; bir topluluğu millet yapan temel unsurlar olan dil, tarihsel geçmiş, birlikte yaşama arzusu ve ortak duyguların paylaşılmasının yanı sıra kültürel birliktir. Bu bağlamda kültürel birikim ve birlikteliğin en önemli göstergelerinden biri olan bahçelerin, tarihsel süreç içindeki kimliği ve genel karakteristiğinin korunarak yaşatılması, gelecek nesillere aktarılması; toplumsal birliktelik ve siyasi açıdan da büyük önem taşımaktadır.

Somut tarih ve kültürel birikim eseri olan Türk bahçelerinin restorasyonu ve kullanıma açılmasının yanı sıra günümüz kentsel gelişim sürecinde özellikle kamuya açık bahçelerin tasarlanması ve uygulanmasında; Türk bahçelerinin genel karakterlerinin dikkate alındığı ve Türk bahçesi olarak adlandırılabilen mekânların oluşturulması da gereklidir.

Ayrıca; özellikle gelecek kuşaklara bu somut örneklerin korunarak aktarılması tarih ve kültür birlikteliği bilincinin oluşturulmasında önemli yararlar sağlayacaktır. Türk bahçesi anlayışının günümüz gençliği tarafından benimsenmesi ve eğitim süreçlerine yansıtılması kültürel mirasın korunmasına destek sağlayacağı gibi, siyasi, sosyal ve kültürel açıdan da birliğin devamlılığına katkıda bulunacaktır.

Türk kültürünün korunduğu ve geliştirildiği mekânların oluşturulmasında fiziksel planlar ile Türk kimliği ve kültürü üzerine çalışmalar yapan sosyal bilimcilerin bilgi ve birikimlerini paylaşması küresel ölçekte özgün örneklerin ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Bununla birlikte bu tür uygulamaların yaygınlaştırılmasında; üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimlere büyük görevler düşmektedir. Bu kapsamda, özellikle disiplinler arası işbirliğinin özendirildiği bilimsel araştırmalar ve uygulamalar desteklenmelidir.

Sonuç olarak; kültürel ve tarihsel birikimin özgün örnekleri olan Türk bahçelerinin korunması, geliştirilmesi ve yeni mekânların bu anlayış kapsamında oluşturulması; binlerce yıllık Türk kültürünün yaşatılarak geleceğe taşınması, toplumsal birlik ve beraberliğin sürdürülmesine önemli katkılarda bulunacaktır.

Kaynaklar

Arslandoğlu, İbrahim (2001). "Kültür ve Medeniyet Kavramları". *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 15: 243-255.

Aslandoğlu Evyapan, Gönül (1972). *Eski Türk Bahçeleri ve Özellikle Eski İstanbul Bahçeleri*. Ankara: ODTÜ Yay.

- (1974). *Tarih içinde Formel bahçenin Gelişimi ve Türk Bahçesinde Etkileri*. Ankara: ODTÜ Yay.
- Atasoy, Nurhan (2003). *Hasbahçe - Osmanlı Kültüründe Bahçe ve Çiçek*. İstanbul: Koç Kültür Sanat Tanıtım.
- Bilgin, Sabahattin (2009). *Turkkulturu.net*. (20.12.2009).
- Akgül Barış, Dolunay ve Eylem Akgül (2007). "Tarihsel Bir Perspektifte Türk Müzik ve Sanatında Kültürel Paralellikler". *Kastamonu Eğitim Dergisi* 15 (2): 707-718.
- Eldem, Sedat Hakkı (1976). *Türk Bahçeleri*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Erdoğan, Elmas (1997). "Tarih İçinde Türk bahçesi". *Çevre ve İnsan* 37: 24-29.
- (2009). *Historical Palace gardens of İstanbul*. *African Journal of Agricultural Research* 4 (9): 823-835.
- Ergun, Pervin (2004). *Türk Kültüründe Ağaç Kültü*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yay.
- Kaboğlu, Ersin (2008). "Gelenekler". <http://blog.milliyet.com.tr>
- Kocadaş, Bekir (2004). "Kültür ve Medya". *Sakarya Üniversitesi Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 1 (1): 1-8.
- Kuş Şahin, Candan ve Erol, Ulvi Erhan (2009). "Türk Bahçelerinin Tasarım özellikleri". *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi* Seri 2: 170-181.
- Ozankaya, Özer (1992). "Ulusal Toplumun ve Ulusal Kültürün Kurucu Öğeleri". *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* 3 (10): 213-225.
- Öztürk, Selim (2008). "Türk Bahçesi Üzerinde Araştırmalar". www.nuveforum.net

The Garden in Turkish Culture

İlkden Tazebay*
Nevin Akpınar**

Abstract: Throughout history, gardens have been shaped through the reflection of culture on space, where culture is defined as a system of symbols shared by people and transferred to future generations. Protecting and ensuring the sustainability of Turkish gardens, which carry the historical and cultural heritage to date, will enable the transference of the nation's consciousness to future generations. For this purpose this study associates the concept of culture and the general characteristics of Turkish culture with Turkish garden art. It also summarizes the general characteristics of Turkish gardens and highlights the significance of protecting these spaces.

Key Words: Turkish culture, garden, garden art history.

* Ankara University, Faculty of Agriculture, Department of Landscape Architecture / ANKARA talay @agri.ankara.edu.tr

** Ankara University, Faculty of Agriculture, Department of Landscape Architecture / ANKARA akpınar @agri.ankara.edu.tr

Сад в турецкой культуре

Илькден Тазебай*
Невин Акпынар**

Резюме: Сад на протяжении всей истории определяется как результат отражения культуры на местность в качестве системы символов совместного пользования общества, передаваемой будущим поколениям. Защита и обеспечение процветания турецких садов, которые обеспечили передачу историко-культурного наследия до сегодняшнего дня и имеющих особую ценность, позволит обеспечить устойчивость и передачу национального наследия будущим поколениям.

С этой целью были связаны концепции культуры, особенности турецкой культуры и искусство турецкого сада; обобщая общие характеристики турецкого сада, подчеркивается необходимость защиты этих территорий.

Ключевые слова: турецкая культура, сад, история искусства пейзажа.

* Анкаринский университет, факультет сельского хозяйства, кафедра архитектуры пейзажа / Анкара talay @agri.ankara.edu.tr

** Анкаринский университет, факультет сельского хозяйства, кафедра архитектуры пейзажа / Анкара akpinar @agri.ankara.edu.tr